

Over de noodzaak van labelingsplicht

VERBORGEN KOOIEIEREN

december 2012

foodwatch

INHOUDSOPGAVE

Welke kip heeft mijn ei gelegd?	5
Verwerkte eieren	7
Jarenlang uitstel verbod	9
Nederland in de strafbank	11
Legbatterijen buiten de EU	13
Conclusie	15
Dit wil foodwatch	16
Bijlage: Eicodes en dierenwelzijn	17

Colofon

©foodwatch Nederland, december 2012

tekst: Meike Rijkssen

redactie: Jacqueline Schuiling tekst & communicatie

vormgeving: Bingo-graphicdesign.com

coverontwerp: Groenergras.com

SAMENVATTING

Bij de aankoop van verse tafeleieren kunnen consumenten aan de hand van de eicode op het ei en de informatie op de eierdoos zien hoe de leggen heeft geleefd en uit welk land het dier afkomstig is. Online is zelfs te achterhalen bij welke pluimveehouder het ei vandaan komt. Met die informatie kun je als bewuste consument een weloverwogen keuze maken. Maar waar bij verse tafeleieren voor consumenten veel informatie beschikbaar is, ligt dit heel anders bij verwerkte eieren. Op de verpakkingen van koekjes, cakes en spaghetti is zelden te vinden welk type eieren is gebruikt.

Door een hiaat in de wetgeving hoeven levensmiddelenfabrikanten niet op de verpakking te vermelden uit welk pluimveesysteem de eieren afkomstig zijn die ze in hun producten verwerken. Producenten zijn hiervan op de hoogte én maken hier misbruik van, constateert foodwatch in dit rapport. Wat blijkt: veel fabrikanten verwerken wél vrije uitloop- en scharrel-eieren in producten waarvan consumenten verwachten dat er ei in zit, zoals mayonaise of huzarensalade. Maar als de aanwezigheid van eibestanddelen onbekend is, kiezen ze op grote schaal voor (goedkopere) kooieieren. Daarmee ontnemen ze consumenten hun keuzevrijheid – en dat terwijl 80 procent van de Nederlandse consumenten wil dat kooieieren verboden worden.

Sinds 1 januari 2012 is het in de Europese Unie niet langer toegestaan om leghennen in traditionele legbatterijen te houden. Italië, Griekenland en Cyprus houden zich echter nog steeds niet aan deze wetgeving, hoewel pluimveehouders twaalf jaar de tijd kregen voor de omschakeling naar andere systemen. Door het ontbreken van controle op de uitvoer van deze eieren,

kunnen ze worden verwerkt in levensmiddelen die ook te koop zijn in Nederlandse supermarkten. Bovendien dragen eieren uit legbatterijen dezelfde eicode als eieren uit verrijkte kooien en koloniehuisvesting: ze kunnen dus gemakkelijk door elkaar worden gebruikt.

Goedkope legbatterijeieren blijven ook beschikbaar voor levensmiddelenfabrikanten via import uit niet-EU-landen, waar het dierenwelzijn vaak nog slechter is dan binnen de EU. De Wereldhandelsorganisatie verbiedt de EU om deze eieren tegen te houden aan haar grenzen. Omdat er geen etiketteringsplicht is voor verwerkte eieren kan niemand aan het eindproduct zien welke eieren zijn gebruikt – consumenten al helemaal niet.

foodwatch vindt dat consumenten het recht hebben op volledige transparantie over de herkomst van verwerkte eieren. De EU moet het verbod op legbatterijen streng handhaven en landencodes verplicht stellen voor (verwerkte) eieren uit niet-EU-landen. foodwatch wil dat voedselproducenten verplicht worden op hun etiketten te vermelden wat de eicode is van de eieren die ze in het product verwerkt hebben. Bovendien moeten de bestaande eicodes worden uitgebreid van vier naar zes, corresponderend met de zes pluimveesystemen die de EU op dit moment kent.

foodwatch roept consumenten op de Europese Commissie en de Nederlandse regering een e-mail te sturen waarin ze strengere etiketteringsregels eisen die de herkomst van verwerkte eieren volledig transparant maken. Een e-mailtekst met deze strekking staat klaar op www.foodwatch.nl en kan met één muisklik worden verstuurd.

INLEIDING

Consumenten hebben in de supermarkt een ruime keuze als het gaat om eieren: scharreleieren, vrije uitloopeieren, graseieren, biologische eieren, eieren met 1, 2 of 3 sterren in het Beter Leven kenmerk van de Dierenbescherming... Maar welke eieren verwerken voedselproducenten in alle andere etenswaren?

foodwatch zet op een rij hoe een hiaat in de wetgeving producenten in staat stelt op grote schaal legbatterijeieren en kooieieren in hun voedselproducten te verwerken. Terwijl dat precies de eieren zijn die de meeste consumenten niet meer willen kopen, met name vanwege het beroerde leven van kooikippen.

Als het gaat om eieren in bewerkte producten hebben consumenten dus nauwelijks keuzevrijheid. Dat wil foodwatch veranderen. Daarom moeten voedselproducenten verplicht worden op hun etiketten te vermelden wat de eicode is van de eieren die ze in het product verwerkt hebben. Zo kunnen consumenten zelf kiezen aan welk pluimveesysteem zij willen bijdragen.

WELKE KIP HEEFT MIJN EI GELEGD?

In 2011 at de gemiddelde Nederlander 188 eieren¹, waarvan 145 als verse eieren (tafeleieren). De overige 43 eieren waren verwerkt in voedingsmiddelen of werden geconsumeerd in restaurants en kantines².

Wie tafeleieren koopt, kan kiezen uit verschillende soorten: biologisch, vrije uitloop, scharrel of kooi. Die benaming zegt iets over het pluimveesysteem – en dus over het dierenwelzijn van de kip die de eieren heeft gelegd en de gevolgen voor de menselijke gezondheid en het milieu. Op de eierdozen kunnen consumenten bovendien nog labels vinden als het EKO-keurmerk (biologisch ei) of het Beter Leven kenmerk van de Dierenbescherming (1, 2 of 3 sterren).

Consumenten willen geen kooieieren

Kooieieren en legbatterijeieren hebben een slecht imago gekregen en zijn niet meer verkrijgbaar in de grote Nederlandse supermarkten. Dierenwelzijnsorganisatie Wakker Dier sloot in 2005 met behulp van consumentendruk een convenant met supermarkten, waarin stond dat zij geen verse kooieieren meer zouden verkopen. Het aandeel eieren uit kooisystemen daalde binnen twee jaar drastisch, van 80 naar 50 procent van alle geproduceerde eieren in Nederland³.

De meeste Nederlandse consumenten kiezen tegenwoordig voor scharreleieren. 81 procent van de verkochte tafeleieren in 2011 was scharrelei, omgerekend zo'n 117 eieren per persoon. Daarna volgen in afnemende percentages vrije uitloop-, kooi- en tot slot biologische eieren (zie tabel 1)⁴.

TABEL 1

Kooieieren	7,5%
Vrije uitloop eieren	8,5%
Scharreleieren	81,3%
Biologische eieren	2,7%

Kortom: de keuze is ruim als het gaat om tafeleieren en consumenten maken daar gebruik van. Zij willen weten hoe de kip leeft die hun eieren heeft gelegd. Door hun aankoop kunnen ze invloed uitoefenen op het dierenwelzijn van deze leghennen.

De eicode

Sinds 1 juli 2001 is het in de Europese Unie verplicht om eieren te voorzien van een stempel met een code⁵. Deze eicode bestaat uit drie delen: het eerste cijfer laat zien in welk pluimveesysteem de leghen wordt gehouden: 3, 2, 1 of 0. In het tweede deel van de code wordt zichtbaar uit welk land het ei afkomstig is. En via het derde

Numer van de
boederij en de schuur
waar het ei is gelegd.

Land van herkomst
NL = Nederland

Soort ei
0 = biologisch ei
1 = vrije uitloop ei
2 = scharrelei
3 = verrijkte kooi/koloniehuisvesting

deel is de exacte locatie van het ei te traceren: de eerste vijf cijfers zijn te herleiden tot de pluimveehouder en de laatste twee cijfers geven het stalnummer weer. Dit is online op te zoeken via <http://bit.ly/Yq9Qx1> of <http://bit.ly/R150TW>.

De verplichte eicode helpt consumenten een (bewuste) keuze te maken voor een type ei en dus voor het pluimveesysteem waaraan hij of zij financieel wil bijdragen. Voorwaarde is dat op de verpakking en in winkels duidelijk wordt aangegeven wat deze codes betekenen. In Nederland worden leghennen momenteel op vijf verschillende manieren gehouden: biologisch, vrije uitloop, scharrel, koloniehuisvesting en verrijkte kooi. In de bijlage geven we een overzicht van de leefomstandigheden van de leghennen in deze pluimveesystemen.

VERWERKTE EIEREN

Zo transparant als de herkomst van tafeleieren is voor consumenten, zo ondoorzichtig is dit als het gaat om eieren die verwerkt zijn in de levensmiddelenindustrie. Wanneer in een product eieren zijn verwerkt, moet op de ingrediëntenlijst vermeld worden dat er ei- of eibestanddelen in zitten. Maar door een hiaat in de wetgeving zijn producenten niet verplicht aan te geven welke eicode de verwerkte eieren dragen. Sterker nog: pluimveehouders kunnen een ontheffing krijgen van de stempelplicht als ze hun eieren rechtstreeks aan de levensmiddelenindustrie leveren⁶.

In tegenstelling tot tafeleieren is bij verwerkte eieren voor consumenten dus niet transparant uit welk pluimveesysteem het ei komt. Ze kunnen niet zien in welke omstandigheden de legghen heeft geleefd of wat het land van herkomst is. Het resultaat is dat consumenten geen bewuste keuze kunnen maken voor een type ei.

Herkomst onduidelijk

In 2011 kregen Nederlanders gemiddeld 43 eieren binnen die verwerkt waren in levensmiddelen of die ze aten in restaurants en kantines⁷. Consumenten weten dus van 23 procent van de eieren die ze consumeren niet waar deze vandaan komen. En dat terwijl consumenten veel waarde hechten aan het dierenwelzijn van de legghen. Uit onderzoek van Wakker Dier blijkt dat 80 procent van de consumenten wil dat de levensmiddelenindustrie helemaal geen kooieieren meer gebruikt⁸. Maar doordat momenteel geen etiketteringsplicht geldt voor verwerkte eieren – en zelfs niet altijd een stempelplicht⁹ – bestaat de kans dat consumenten toch kooieieren kopen, zonder dat ze dit beseffen: de ‘verborgen kooieieren’.

Hoe groot het percentage kooieieren in verwerkte producten is, is dus niet exact te achterhalen. Maar de beschikbare gegevens wijzen op een zeer groot aandeel. Volgens onderzoek van Wageningen Universiteit bedroeg de verkoop van alternatieve eieren (scharrel, vrije uitloop en biologisch) aan de Nederlandse voedingsmiddelenindustrie in 2007 minder dan 5 procent¹⁰. Dit betekent dat meer dan 95 procent van de eieren in bewerkte voedingsmiddelen, restaurants en kantines in 2007 afkomstig was van leghennen die leefden in kooisystemen. Geprojecteerd op 2011 zou dit betekenen dat de gemiddelde consument onbewust (en ongewenst!) 40 kooieieren per jaar zou consumeren.

Transparantie: alleen als het goed scoort

Voedselproducenten weten heel goed dat de herkomst van verwerkte eieren niet inzichtelijk is voor consumenten en dat kooieieren een slecht imago hebben. Ze beseffen dat het marketingwaarde heeft om op een product te vermelden dat het is bereid met scharrel-eieren of vrije uitloopeieren. Maar dat doen ze vooral bij producten waarvan consumenten weten dat er eieren in zitten, zoals mayonaise en eiersalade. Bij producten waarvan dit minder bekend is, staat er vaak geen enkele ei-aanduiding op het etiket.

foodwatch kocht in een willekeurige supermarkt diverse producten waarin eieren zijn verwerkt. Op een groot aantal stond niet gespecificeerd welke eieren de producent had gebruikt. foodwatch nam contact op een aantal fabrikanten en vroeg om welk type ei het ging. In tabel 2 geven we de resultaten weer van dit onderzoekje.

TABEL 2

Product	Ingrediënt	Producent	Antwoord
Verkade Volkoren Beschuit	Eieren	Verkade	Uitsluitend scharreleieren
LU Bastogne Original	Eieren	Kraft Foods	Vrije uitloopeieren
Liga Derde Stap Calcium	Eieren	Kraft Foods	Vrije uitloopeieren
Dickmann's Schoko Strolche	Eigeelpoeder	Storck	Geen antwoord
Johma Amerikaanse Coleslaw	Eigeel	Johma	Geen antwoord. Volgens Wakker Dier stapt Johma medio 2013 volledig over op vrije uitloopeieren.
Aardappel Anders Tuinkruiden Knoflook	Eigeel	Granfood	Scharreleieren
Stegeman Filet Americain Naturel	Eigeel	Stegeman	Scharreleieren
Westland Zalmslaatje	Eigeel en ei	Westland	Scharreleieren
D&L Tartare	Eigeel	Granfood	Verrijkte kooieieren
Olvarit Bloemkool met Kaas en Ei	Ei	Nutricia	Verrijkte kooieieren
Grand'Italia Besciamella	Ei-proteïne	Granfood	Weigert antwoord
Heinz Sandwich Spread Tomaat Lente-ui	Eigeel	Heinz	Weigert antwoord
Honig Loskokende Spaghetti	Kippenei-eiwit-poeder	Heinz	Weigert antwoord
Bertolli Kaas en Basilicum Pastasaus	Lysozym van ei	Unilever	Weigert antwoord
Calvé Slaus Halfvol	Eigeel	Unilever	Weigert antwoord
Conimex Java Kroepoek	Ei	Unilever	Weigert antwoord

Twee sauzen

foodwatch vond twee soorten sauzen van hetzelfde merk, naast elkaar in de supermarkt: D&L Mayonaise en D&L Tartare. In beide producten zit ei, maar alleen op de mayonaise staat duidelijk vermeld dat het is bereid met vrije uitloopeieren. Op het zusterproduct Tartare staat in de ingrediëntenlijst alleen ongespecificeerd 'ei'. foodwatch vroeg de producent welk type ei hij in de tartaresaus had verwerkt. Het antwoord: eieren met code 3, afkomstig uit een kooisysteem.

JARENLANG UITSTEL LEGBATTERIJVERBOD

Sinds 1 januari 2012 zijn de traditionele legbatterijen in de hele Europese Unie verboden. De koloniehuisvesting en de verrijkte kooi vervangen dit zeer dieronvriendelijke systeem, waarin de legghen slechts 550 cm² ruimte heeft - nog minder dan een A4-tje.

Al in 1999 besloot de Europese Unie dat deze vorm van pluimvee houden verboden moest worden¹¹. Legghen-bedrijven kregen tot 2012 de tijd voor de omschakeling naar een alternatief systeem: maar liefst twaalf jaar dus! De pluimveehouders konden kiezen voor verrijkte kooien, koloniehuisvesting of andere systemen zoals scharrel of vrije uitloop.

Verrijkte kooien en koloniehuisvesting

In de verrijkte kooien zijn de omstandigheden voor legghen licht verbeterd. Zo heeft elke legghen wat meer ruimte: zo'n 750 cm², net iets meer dan een A4'tje. Er zijn verrijkte kooien met kleine groepen (10-12), middelgrote groepen (15-30) en grote groepen (30-60) hennen, maar dat maakt niets uit voor de ruimte per hen. De legghen hebben in verrijkte kooien de beschikking over legnesten, zitstokken en strooisel. Zij staan echter nog steeds op rastervloeren en hun snavel worden zonder verdoving gekapt, om te voorkomen dat de hennen elkaar verwonden¹².

De koloniehuisvesting bestaat alleen in Nederland en Duitsland. Dit zijn kooien met rastervloeren, net zoals de verrijkte kooi, maar de hennen hebben iets meer ruimte: 800-900 cm² per hen. Ze leven in groepen van ongeveer 30 hennen¹³.

Of de legghen nu in kooien, verrijkte kooien of in koloniehuisvesting leven, hun eieren krijgen in alle gevallen code 3¹⁴. Consumenten kunnen dus geen verschil zien tussen deze drie soorten. foodwatch zet de overeenkomsten en verschillen op een rij in tabel 3.

TABEL 3 EIEREN MET CODE 3

	Verrijkte kooi	Kolonie- huisvesting	Traditionele legbatterij
Ruimte binnen	13,3 legghen per m ² , ofwel 1,2 A4'tjes per legghen	< 2kg: 12,5 legghen per m ² , ofwel 1,3 A4'tjes per legghen > 2kg: 11,1 legghen per m ² , ofwel 1,4 A4-tjes per legghen	18 legghen per m ² , ofwel 0,9 A4'tje
Ruimte buiten	geen	geen	geen
Legnesten	<30 kippen: 2700 cm ² totaal, ofwel 4,3 A4'tjes >30 kippen: 90 cm ² per legghen, ofwel 0,14 A4'tjes	<30 kippen: 2700 cm ² totaal, ofwel 4,3 A4'tjes >30 kippen: 90 cm ² per legghen, ofwel 0,14 A4'tjes	geen
Zitstokken	Min. 15 cm zitruimte per legghen	Min. 15 cm zitruimte per legghen	geen
Snavel gekapt	Ja	Ja	Ja
Strooisel	<30 kippen: 2700 cm ² totaal >30 kippen: 90 cm ² per kip	<30 kippen: 2700 cm ² totaal >30 kippen: 90 cm ² per kip	geen

Verbod op alle kooisystemen

De verrijkte kooi is eigenlijk een tussenoplossing voor de overgang van de traditionele legbatterij naar scharrelsystemen. In 1999 besloot de EU namelijk alleen de traditionele legbatterij te verbieden per 1 januari 2012¹⁵. Pas in 2008 voegde Nederland daaraan een verbod toe op de verrijkte kooi, met ingang van 2017. Dertig Nederlandse pluimveehouders hadden voor die datum al geïnvesteerd in verrijkte kooien en kregen daarom uitstel tot 2021. Samen houden deze pluimveehouders zo'n 1,7 miljoen leghennen, dat is ongeveer 5 procent van het totale aantal leghennen in Nederland¹⁶.

In Duitsland mogen leghennen al sinds 1 januari 2010 niet meer in verrijkte kooien worden gehouden. Alle kooien moeten sindsdien voldoen aan de richtlijnen voor koloniehuisvesting. Maar ook dit systeem staat ter discussie en het lijkt erop dat Duitsland de koloniehuisvesting gaat verbieden. Wat de ingangsdatum wordt, is nog onduidelijk. De Duitse regering heeft besloten dat het verbod pas ingaat als de gemaakte investeringen zijn terugverdiend¹⁷.

Het ziet er niet naar uit dat Nederland het voorbeeld van Duitsland gaat volgen - een eventueel verbod is nu in ieder geval nog niet aan de orde. De koloniehuisvesting zal hier vermoedelijk ook na 2017 nog blijven bestaan. De Nederlandse regering verwacht namelijk dat er een markt blijft voor kooieieren, voornamelijk voor de verwerking in de levensmiddelenindustrie¹⁸.

NEDERLAND IN DE STRAFBANK

Hoewel Europese pluimveehouders dus twaalf jaar de tijd hadden gekregen om over te stappen op alternatieve systemen, moest de EU Nederland en twaalf andere lidstaten in maart 2012 op het matje roepen. Zij voldeden nog steeds niet volledig aan de nieuwe wetgeving. De Europese Commissie (EC) waarschuwde de lidstaten dat zij een inbreukprocedure zou starten als de landen hun zaken voor de zomer van 2012 niet op orde hadden¹⁹. Maar de meeste lidstaten negeerden deze waarschuwing en dus startte de EC in juni 2012 procedures tegen Nederland en negen andere landen. Ze dreigde naar de rechter te stappen als de onwillige lidstaten niet binnen twee maanden zouden reageren^{20 21}.

De aangespannen procedures deden hun werk en eind juli 2012 voldeden bijna alle lidstaten aan de Europese regelgeving. Alleen Italië, Griekenland en Cyprus blijven tot op heden in gebreke. Volgens de laatste schattingen van de EU zitten alleen al in Italië nog zo'n 17 miljoen leghennen in legbatterijen²²; in de hele EU zijn dat er ongeveer 50 miljoen²³. De eieren uit deze legbatterijen moeten volgens een informele (niet-bindende) afspraak tussen Europese lidstaten worden verwerkt in het land van herkomst²⁴.

Oneerlijke concurrentie

Het feit dat dertien lidstaten tussen 1 januari en eind juli 2012 nog niet voldeden aan de Europese wetgeving, leidde tot oneerlijke concurrentie tussen pluimveehouders onderling en tussen lidstaten. Lidstaten en pluimveehouders die al wel de transitie hadden gemaakt naar alternatieve systemen - en daarvoor grote investeringen hadden gedaan - kampten met een flink concurrentienadeel^{25 26}. De goedkopere en in feite illegale legbatterijeieren werden namelijk wél op de markt gebracht. Pluimveehouders die al waren overgestapt, reageerden verontwaardigd: zo werd hun bijdrage aan betere leefomstandigheden voor leghennen afgestraft^{27 28}. Toch zijn de traditionele legbatterijen nog steeds niet uit alle lidstaten verdwenen.

Spanje was bijvoorbeeld jarenlang een grote eierexporteur. Ook de Nederlandse voedingsindustrie importeerde grote hoeveelheden eierproducten uit Spanje²⁹. Aangezien Spanje tot eind juli 2012 nog niet aan de Europese wetgeving voldeed, zijn vanaf januari 2012 vermoedelijk veel illegale legbatterijeieren geïmporteerd. Inmiddels zijn ook Spaanse pluimveehouders volledig omgeschakeld naar alternatieve systemen, maar de illegale eieren zijn al verwerkt in onze levensmiddelen. De kans dat mayonaise in een Nederlandse supermarkt nog een illegaal Spaans ei bevat, is dan ook aanzienlijk.

Om deze oneerlijke concurrentie tegen te gaan, hebben de lidstaten in juli 2012 informeel afgesproken dat eieren uit legbatterijen binnen de EU alleen in het land van herkomst verwerkt mogen worden³⁰.

Verwerkte 'illegale' eieren in Nederlandse supermarkten

De afspraak dat (illegale) legbatterijeieren in het land van herkomst geconsumeerd of verwerkt moeten worden, lijkt mooier dan ze is. Niemand controleert namelijk of Italië, Griekenland en Cyprus die eieren daadwerkelijk binnen hun grenzen houden. Eieren uit legbatterijen hebben dezelfde code als eieren uit verrijkte kooien en koloniehuisvesting (code 3) en kunnen dus gemakkelijk door elkaar worden verkocht – ook aan de Nederlandse voedselindustrie³¹. Het kan dus heel goed zo zijn dat consumenten in Nederland toch legbatterijeieren eten, verwerkt in Nederlandse producten of in levensmiddelen uit een van de drie landen die zich niet aan de Europese regels houden³².

De Tweede Kamer vroeg in 2011 al aan toenmalig staatssecretaris Bleker hoe hij erop zou toezien dat producten met eierpoeder uit illegale legbatterijen niet in Nederlandse supermarkten zouden terechtkomen. Volgens Bleker kon hij daar niet voor instaan, omdat het technisch gezien onmogelijk zou zijn om dit te controleren^{33 34}.

De trage omschakeling van Europese pluimveehouders naar alternatieve systemen zorgde zelfs voor een tijdelijk tekort aan eieren uit verrijkte kooien en scharreleieren, toen legbatterijeieren echt verboden werden. Hierdoor ging de prijs omhoog³⁵. Het gevolg was dat (illegale) legbatterijeieren niet alleen werden geïmporteerd uit de drie hardnekkige weigeraars onder de lidstaten, maar ook uit landen buiten de EU³⁶.

LEGBATTERIJEN BUITEN DE EU

In landen buiten de EU gelden vaak minder strenge regels met betrekking tot de pluimveesector. Daar worden nog steeds hennen in legbatterijen gehouden en is het vaak nog slechter gesteld met het dierenwelzijn dan in de EU³⁷. Vaak kunnen deze niet-EU-landen dan ook goedkoper eieren produceren. Dat maakt het voor levensmiddelenfabrikanten aantrekkelijk om eierproducten van buiten de EU in te kopen³⁸.

Pluimveehouders in de EU moeten dus weliswaar aan de Europese regelgeving voldoen, maar dat betekent niet dat Europese consumenten geen legbatterij-eieren meer binnenkrijgen. Eieren uit legbatterijen in bijvoorbeeld India, waar de dierenwelzijnsregels niet te vergelijken zijn met die in de EU, kunnen in onze producten zijn verwerkt. Daarom is het voor consumenten belangrijk dat zij op de ingrediëntenlijsten van voedselproducten ook kunnen zien uit welk land de verwerkte eieren afkomstig zijn. Wie leest dat zo'n ei van buiten de EU komt, weet dat de kans bestaat dat het een legbatterijei is.

Stijgende import van legbatterijeieren

Pluimveehouders in de Europese lidstaten die zich aan de regels houden, ondervinden dus niet alleen concurrentie van Italië, Griekenland en Cyprus, maar ook van niet-Europese landen. Daarom dringen zij aan op een invoerverbod op verwerkte eieren die niet aan de Europese wetgeving voldoen^{39 40 41}. Maar volgens de Wereldhandelsorganisatie (WTO) mag Europa geen eieren tegenhouden aan de Europese grenzen. De WTO vindt de vrije handel zwaarder wegen dan een verschil in standaarden. Dit geldt overigens niet voor tafeleieren, die als vers product moeten voldoen aan hogere hygiënenormen. Tafeleieren mogen alleen worden geïmporteerd uit landen die voldoen aan vergelijkbare veiligheidsregels als de EU over bijvoorbeeld salmonella. Op dit moment zijn dat alleen Noorwegen en Zwitserland⁴².

In landen als Oekraïne stijgt de productie van legbatterijeieren enorm, en die eieren zijn vooral bestemd voor de export naar EU-landen. De EU kan die import dus niet stoppen. Maar ze maakt het er ook niet beter op door tegenstrijdige regelgeving in te voeren. Terwijl de Europese Unie net een verbod op legbatterijen heeft ingevoerd, liggen er ook plannen klaar om de invoerheffingen voor eieren van buiten de EU te halveren. Eierhandelaren en -producenten in Europa zijn verbolgen over de Brusselse maatregel. Volgens onderzoeksinstituut LEI, verbonden aan Wageningen Universiteit, is de aangekondigde maatregel dan ook funest voor de concurrentiepositie van de Nederlandse en Europese eierindustrie. LEI schat in dat vooral de levensmiddelenindustrie de goedkope Oost-Europese en Indiase eierproducten van buiten de EU zal inkopen. Niemand kan immers aan hun voedselproducten zien dat er legbatterijeieren in zijn verwerkt⁴³.

CONCLUSIE

Uit onderzoek van Wakker Dier blijkt dat 80 procent van de Nederlandse consumenten geen kooieieren wil consumeren. Als het gaat om tafeleieren hebben consumenten toegang tot informatie waarmee ze een weloverwogen keuze kunnen maken. Maar door een hiaat in de wetgeving hebben zij geen enkel inzicht in de herkomst van eieren die verwerkt zijn in levensmiddelen.

Daarnaast voldoen nog steeds niet alle Europese lidstaten aan het verbod op legbatterijen. Deze legbatterijeieren kunnen nog steeds in onze voedselproducten worden verwerkt. Omdat eieren uit legbatterijen dezelfde code (3) dragen als eieren uit verrijkte kooien en koloniehuisvesting, kunnen voedselproducenten ze gemakkelijk door elkaar gebruiken.

De WTO-regels zorgen ervoor dat levensmiddelenfabrikanten goedkope eierproducten van legbatterijen uit niet-EU-landen kunnen importeren. De EU-regels voor pluimveehouders garanderen dus niet dat consumenten hier geen legbatterijeieren binnenkrijgen. Deze situatie is niet alleen nadelig voor consumenten, maar ook voor de Europese pluimveehouders in lidstaten die zich aan de EU-regels houden.

DIT WIL FOODWATCH

foodwatch vindt dat consumenten het recht hebben op volledige transparantie over de herkomst van hun eten en eist dan ook eerlijke informatie over de herkomst van verwerkte eieren.

- foodwatch wil dat voedselproducenten verplicht worden op hun etiketten te vermelden wat de eicode is van de eieren die ze in het product verwerkt hebben. Totdat dit wettelijk is geregeld, moeten producenten zelf het voortouw nemen en de eicode vrijwillig op de verpakking zetten.
- De EU moet de vrijstelling afschaffen voor pluimveehouders die hun eieren niet hoeven te stempelen als ze rechtstreeks leveren aan de voedselindustrie. Deze uitzonderingen maken volledige transparantie onmogelijk. Zolang de EU deze vrijstelling handhaaft, moeten voedselproducenten alleen gestempelde eieren verwerken en de eicodes aangeven op hun verpakkingen.
- Als de verwerkte eieren (of eierproducten) afkomstig zijn van niet-EU-landen, moet het land van herkomst met een landen-code worden aangegeven. Op die manier kunnen consumenten ook voor deze eieren inschatten wat de leefomstandigheden van de legghen zijn geweest.
- Supermarkten moeten bij de eierschappen heel duidelijk aangeven wat de afzonderlijke eicodes betekenen. Met deze eenvoudige service dragen zij bij aan werkelijke transparantie in de voedselketen en een grotere keuzevrijheid voor consumenten.

- De Europese Unie moet het verbod op de traditionele legbatterij streng handhaven en zorgen dat deze vorm van pluimveehouderij zo snel mogelijk uit de EU verdwijnt. Om dit verbod daadwerkelijk in praktijk te brengen, moet ze ook de handel in deze eieren verbieden.
- Aangezien er momenteel zes verschillende soorten pluimveesystemen voorkomen in Europa – en geen vier – pleit foodwatch ook voor zes eicodes:
0 = biologisch
1 = vrije uitloop
2 = scharrel
3 = koloniehuisvesting
4 = verrijkte kooi
5 = legbatterij

foodwatch roept consumenten op de Europese Commissie en de Nederlandse regering een e-mail te sturen waarin ze strengere etiketteringsregels eisen die de herkomst van verwerkte eieren volledig transparant maken. Een e-mailtekst met deze strekking staat klaar op www.foodwatch.nl en kan met één muisklik worden verstuurd.

EICODES EN DIERENWELZIJN

Grofweg onderscheiden we in Nederland vijf pluimveesystemen: biologisch, vrije uitloop, scharrel, koloniehuisvesting en verrijkte kooi. Het eerste cijfer van de eicode laat zien in welk systeem de legghen leeft. Koloniehuisvesting en verrijkte kooi vervangen de traditionele legbatterij – ze dragen alle drie code 3 (zie tabel 2^{44 45 46 47 48}).

	Code 3	Code 3	Code 2*	Code 1**	Code 0***
	Verrijkte kooi	Kolonie-huisvesting	Scharrel	Vrije uitloop	Biologisch
Ruimte binnen	13,3 leghennen per m ² , ofwel 1,2 A4'tjes per legghen	<2kg: 12,5 leghennen per m ² , ofwel 1,3 A4'tjes per legghen >2 kg: 11,1 leghennen per m ² , ofwel 1,4 A4'tjes per legghen	9 kippen per m ² , ofwel 1,8 A4'tjes per legghen	9 kippen per m ² , ofwel 1,8 A4'tjes per legghen	6 kippen per m ² , ofwel 2,7 A4'tjes per legghen
Ruimte buiten	geen	geen	geen	4 m ² per kip	4 m ² per kip
Legnesten	<30 kippen: 2700 cm ² totaal, ofwel 4,3 A4'tjes >30 kippen: 90 cm ² per legghen, ofwel 0,14 A4'tjes	<30 kippen: 2700 cm ² totaal, ofwel 4,3 A4'tjes >30 kippen: 90 cm ² per legghen, ofwel 0,14 A4'tjes	Min. 1 nest per zeven leghennen of 1 m ² nestruimte per 120 kippen, ofwel 0,13 A4'tjes per legghen	Min. 1 nest per zeven leghennen of 1 m ² nestruimte per 120 kippen, ofwel 0,13 A4'tjes per legghen	Min. 1 nest per zeven leghennen of 1 m ² nestruimte per 120 kippen, ofwel 0,13 A4'tjes per legghen
Zitstokken	Min. 15 cm zitruimte per legghen	Min. 15 cm zitruimte per legghen	Min. 15 cm zitruimte per legghen	Min. 15 cm zitruimte per legghen	Min. 18 cm zitruimte per legghen
Snavel gekapt	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee
Strooisel	<30 kippen: 2700 cm ² totaal >30 kippen: 90 cm ² per kip	<30 kippen: 2700 cm ² totaal >30 kippen: 90 cm ² per kip	Min. 250 cm ² bedekt met strooisel per kip, waarbij 1/3 daadwerkelijk met strooisel is bedekt	Min. 250 cm ² bedekt met strooisel per kip, waarbij 1/3 daadwerkelijk met strooisel is bedekt	'Voldoende bedekt', niet verder gespecificeerd

* Rondeeleieren krijgen code 2. Toch is het welzijn van Rondeelkippen vergelijkbaar met dat van biologische kippen. Ze leven in een speciaal gebouwde, ronde stal, een uitloop naar buiten en hun snavels worden niet gekapt. Rondeeleieren krijgen dan ook de hoogste score (3 sterren) in het Beter Leven kenmerk van de Dierenbescherming⁴⁹.

** Graseieren dragen net als vrije uitloopeieren code 1, maar de leghennen in dit systeem hebben wat meer ruimte (7,5 leghennen per m²) dan vrije uitlooptkippen (9 leghennen per m²)⁵⁰.

*** Naast biologisch bestaan ook biologisch-dynamische eieren – beide dragen code 0. In het biologisch-dynamische systeem hebben leghennen meer ruimte dan in de biologische variant, leven ze samen met de hanen en kuikens, en mogen ze scharrelen op vers geoogste akkers⁵¹.

BRONNEN

- 1 PPE (2011): Voorlopige jaarcijfers pluimveevlees en eieren 2011, gevonden op: <http://www.pve.nl/pve?waxtrapp=rduHsHsuOnbPTEcBNT&context=nfmSHsuOnbPTEC>
- 2 PPE (2012): Persoonlijk e-mailcontact met Richard Hol op 26/12/2012
- 3 Wakker Dier (2005): Persbericht 18/03/2012: 'Scharrelnatie: lidl koopt per abuis kooieieren in', gevonden op: <http://www.wakkerdier.nl/wakker-dier-persberichten/scharrelpolitie-lidl-koopt-per-abuis-kooieieren-in>
- 4 PPE (2011): Huishoudelijke inkoop eieren Nederland 2011 kwartaal vier, gevonden op: <http://www.pve.nl/pve?waxtrapp=wupGsHsuOnbPTEcBNL&context=nfmSHsuOnbPTEC>
- 5 Europese Unie (2000): Verordening (EG) nr. 5/2001 van de Raad van 19 december 2000 houdende wijziging van Verordening (EEG) nr. 1907/90 betreffende bepaalde handelsnormen voor eieren, artikel 2, gevonden op: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001R0005:NL:NOT>
- 6 Europese Unie (2008): Verordening (EG) nr. 589/2008 van de commissie tot vaststelling van bepalingen ter uitvoering van Verordening (EG) nr. 1234/2007 van de Raad, wat betreft de handelsnormen voor eieren, artikel 11
- 7 PPE (2012): Persoonlijk e-mailcontact met Richard Hol op 26/12/2012
- 8 Wakker Dier (2007): Persbericht 06/09/2007: Onderzoek: consument wil scharrelkoekje, scharrelmayo en scharrelshampoo, gevonden op: <http://www.wakkerdier.nl/wakker-dier-persberichten/onderzoek-consument-wil-scharrelkoekje-scharrelmayo-en-scharrelshampoo>
- 9 Europese Unie (2008): Verordening (EG) nr. 589/2008 van de commissie tot vaststelling van bepalingen ter uitvoering van Verordening (EG) nr. 1234/2007 van de Raad, wat betreft de handelsnormen voor eieren, artikel 11
- 10 Van Horne et al (2007): Verbod op verrijkte kooien voor leghennen in Nederland: Een verkenning van de gevolgen, pagina 97, Wageningen Universiteit, gevonden op: <http://library.wur.nl/WebQuery/wurpubs/357458>
- 11 Europese Unie (1999): Council Directive 1999/74/EC of 19 July 1999 laying down minimum standards for the protection of laying hens, gevonden op: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31999L0074:EN:HTML>
- 12 Ministerie van LNV (2004): Besluit van 27/05/2003, houdende regels voor de huisvesting en verzorging van legkippen (Legkippenbesluit 2003), gevonden op: <http://www.cpe.nl/%28ijq01uix1vbss2ssjgwz55%29/portal.aspx>
- 13 Ministerie van LNV (2004): Besluit van 27/05/2003, houdende regels voor de huisvesting en verzorging van legkippen (Legkippenbesluit 2003), gevonden op: <http://www.cpe.nl/%28ijq01uix1vbss2ssjgwz55%29/portal.aspx>
- 14 Trouw.nl (2012): Nieuwsitem 10/05/2012, PvdA wil importverbod voor producten met eieren uit legbatterij, gevonden op: <http://www.trouw.nl/tr/nl/5948/Dierenwelzijn/article/detail/3253154/2012/05/10/PvdA-wil-importverbod-voor-producten-met-eieren-uit-legbatterij.dhtml>
- 15 Europese Unie (1999): Council Directive 1999/74/EC of 19 July 1999 laying down minimum standards for the protection of laying hens, gevonden op: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31999L0074:EN:HTML>
- 16 Ministerie van EL&I (2011): Memorie van Antwoord wetsvoorstel 31923 (wetsvoorstel inwerkingtreding besluit overgangstermijn verbod verrijkte kooi), gevonden op: <http://bit.ly/YNS45U>, PDF: <http://bit.ly/SxdWNV>
- 17 Boerderij.nl (2012): Artikel 28/10/2011: Compromis overgangstermijn groepshuisvesting Duitse legsector, gevonden op: <http://www.boerderij.nl/Pluimveehouderij/Nieuws/2011/10/Compromis-overgangstermijn-groepshuisvesting-Duitse-legsector-AGD575297W/>
- 18 Ministerie van EL&I (2011): Memorie van Antwoord wetsvoorstel 31923 (wetsvoorstel inwerkingtreding besluit overgangstermijn verbod verrijkte kooi), gevonden op: <http://bit.ly/YNS45U>, PDF: <http://bit.ly/SxdWNV>
- 19 Egg Industry Magazine (2012): Article 08/06/2012: EU egg producers coping with cage ban, gevonden op: http://www.wattagnet.com/EU_egg_producers_coping_with_cage_ban.html
- 20 Boerderij.nl (2012): Artikel 17/11/2012: In drie lidstaten nog veel kooieieren, gevonden op: <http://www.boerderij.nl/Pluimveehouderij/Nieuws/2012/11/In-drie-lidstaten-nog-veel-kooieieren-1108223W/>
- 21 Boerderij.nl (2012): Artikel 17/11/2012: Commissie begint inbreukprocedure om verbod legbatterij, gevonden op: <http://www.boerderij.nl/Home/Nieuws/2012/1/Commissie-begint-inbreukprocedure-om-verbod-legbatterij-AGD580007W/>
- 22 Boerderij.nl (2012): Artikel 17/11/2012: In drie lidstaten nog veel kooieieren, gevonden op: <http://www.boerderij.nl/Pluimveehouderij/Nieuws/2012/11/In-drie-lidstaten-nog-veel-kooieieren-1108223W/>
- 23 Boerderij.nl (2012): Artikel 16/12/2012: Duitse legsector eist actie van politiek inzake etikettering verwerkingseieren, gevonden op: <http://www.boerderij.nl/Pluimveehouderij/Nieuws/2012/10/Duitse-legsector-eist-actie-van-politiek-inzake-etikettering-verwerkingseieren-1086221W/>
- 24 Boerderij.nl (2012): Artikel 17/11/2012: In drie lidstaten nog veel kooieieren, gevonden op: <http://www.boerderij.nl/Pluimveehouderij/Nieuws/2012/11/In-drie-lidstaten-nog-veel-kooieieren-1108223W/>
- 25 Britisch Lion Eggs (2012): Persbericht 03/01/2012: Egg industry launches Judicial Review proceedings, gevonden op: http://www.britegg.co.uk/press_releases/view/375
- 26 Boerderij.nl (2012): Artikel 26/01/2012: Commissie begint inbreukprocedure om verbod legbatterij, gevonden op: <http://www.boerderij.nl/Home/Nieuws/2012/1/Commissie-begint-inbreukprocedure-om-verbod-legbatterij-AGD580007W/>
- 27 Britisch Lion Eggs (2012): Persbericht 03/01/2012: Egg industry launches Judicial Review proceedings, gevonden op: http://www.britegg.co.uk/press_releases/view/375
- 28 ZDG (2012): Persbericht 12/10/2012: Deutsche Eierwirtschaft fordert Kennzeichnungspflicht für Verarbeitungseier und Eiprodukte, gevonden op: [http://www.zdg-online.de/presse/detailansicht/?user_zdgdocs_pi2\[entry\]=631](http://www.zdg-online.de/presse/detailansicht/?user_zdgdocs_pi2[entry]=631)
- 29 CBS (2012): Importcijfers ei producten, gekregen via persoonlijk contact met Richard Hol (PVE) op 26/10/2012
- 30 Boerderij.nl (2012): Artikel 17/11/2012: In drie lidstaten nog veel kooieieren, <http://www.boerderij.nl/Pluimveehouderij/Nieuws/2012/11/In-drie-lidstaten-nog-veel-kooieieren-1108223W/>
- 31 Trouw.nl (2012): Artikel 10/05/2012: PvdA wil importverbod voor producten met eieren uit legbatterij, gevonden op: <http://www.trouw.nl/tr/nl/5948/Dierenwelzijn/article/detail/3253154/2012/05/10/PvdA-wil-importverbod-voor-producten-met-eieren-uit-legbatterij.dhtml>
- 32 Publietiek (2011): Discussie 'besluit legkippen', gevonden op: http://publietiek.nl/debat/besluit_legkippen_08-09-2011/10
- 33 Trouw.nl (2012): Artikel 10/05/2012: PvdA wil importverbod voor producten met eieren uit legbatterij, gevonden op: <http://www.trouw.nl/tr/nl/5948/Dierenwelzijn/article/detail/3253154/2012/05/10/PvdA-wil-importverbod-voor-producten-met-eieren-uit-legbatterij.dhtml>
- 34 Boerderij.nl (2011): Artikel 27/09/2012: Tweede Kamer wil onderzoek importverbod kooieieren, gevonden op: <http://www.boerderij.nl/Home/Nieuws/2011/9/Tweede-Kamer-wil-onderzoek-importverbod-kooieieren-AGD573537W/>
- 35 Egg Industry Magazine (2012): Artikel 08/06/2012: EU egg producers coping with cage ban, gevonden op: http://www.wattagnet.com/EU_egg_producers_coping_with_cage_ban.html
- 36 Boerderij.nl (2012): Artikel 17/08/2012: Europese eierhandelaren willen actie tegen import van buiten EU, gevonden op: <http://www.boerderij.nl/Pluimveehouderij/Nieuws/2012/8/Europese-eierhandelaren-willen-actie-tegen-import-van-buiten-EU-1051164W/>
- 37 Van Horne et al (2007): Verbod op verrijkte kooien voor leghennen in Nederland: Een verkenning van de gevolgen, pagina 97, Wageningen Universiteit, gevonden op: <http://library.wur.nl/WebQuery/wurpubs/357458>
- 38 LEI (2012): Verlaging invoerheffing funest voor concurrentiepositie Nederlandse eierindustrie, gevonden op: <http://www.wageningenur.nl/nl/show/Verlaging-invoerheffing-funest-voor-concurrentiepositie-Nederlandse-eierindustrie.htm>
- 39 ZDG (2012): Persbericht 12/10/2012: Deutsche Eierwirtschaft fordert Kennzeichnungspflicht für Verarbeitungseier und Eiprodukte, gevonden op: [http://www.zdg-online.de/presse/detailansicht/?user_zdgdocs_pi2\[entry\]=631](http://www.zdg-online.de/presse/detailansicht/?user_zdgdocs_pi2[entry]=631)
- 40 Boerderij.nl (2012): Artikel 17/08/2012: Europese eierhandelaren willen actie tegen import van buiten EU, gevonden op: <http://www.boerderij.nl/Pluimveehouderij/Nieuws/2012/8/Europese-eierhandelaren-willen-actie-tegen-import-van-buiten-EU-1051164W/>
- 41 Britisch Lion Eggs (2012): Persbericht 03/01/2012: Egg industry launches Judicial Review proceedings, gevonden op: http://www.britegg.co.uk/press_releases/view/375
- 42 Egg Industry Magazine (2012), Artikel 08/06/2012: EU egg producers coping with cage ban, gevonden op: http://www.wattagnet.com/EU_egg_producers_coping_with_cage_ban.html
- 43 LEI (2012): Verlaging invoerheffing funest voor concurrentiepositie Nederlandse eierindustrie, gevonden op: <http://www.wageningenur.nl/nl/show/Verlaging-invoerheffing-funest-voor-concurrentiepositie-Nederlandse-eierindustrie.htm>
- 44 Ministerie van LNV (2004): Besluit van 27/05/2003, houdende regels voor de huisvesting en verzorging van legkippen (Legkippenbesluit 2003), gevonden op: <http://www.cpe.nl/%28ijq01uix1vbss2ssjgwz55%29/portal.aspx>
- 45 CPE (2003): Interpretaties legkippenbesluit kooieieren, gevonden op: <http://www.cpe.nl/%28ijq01uix1vbss2ssjgwz55%29/portal.aspx>
- 46 CPE (2003): Interpretaties legkippenbesluit scharreleieren, gevonden op: <http://www.cpe.nl/%28ijq01uix1vbss2ssjgwz55%29/portal.aspx>
- 47 CPE (2003): Interpretaties legkippenbesluit van hennen met vrije uitloop, gevonden op: <http://www.cpe.nl/%28ijq01uix1vbss2ssjgwz55%29/portal.aspx>
- 48 Skai (2012): Informatieblad biologische veehouderij, gevonden op: <http://www.skai.nl/Home/Artikelen/tabid/99/category/Publicaties/catid/16/language/nl-NL/Default.aspx>
- 49 Website Rondeel: <http://www.rondeel.org/nl/>
- 50 Website Graskeurmerk: <http://www.graskeurmerk.nl/eenophetei.htm>
- 51 Website BD-kippen: <http://www.bdkippen.nl/index.php?id=1:BD-eieren>

